

BERLIN /
RAVENSBRÜCK
23.-25.05.2024

TAGUNG / KONFERENCJA / KONFERENCE

DIE GEGENWART DER
VERGANGENHEIT IN MUSEEN

UND GEDENKSTÄTTEN
TERAŻNIEJSZOŚĆ

PRZESZŁOŚCI W MUZEACH
I MIEJSCACH PAMIĘCI

PŘÍTOMNOST
MINULOSTI V
MUZEÍCH A
PAMÁTNÍCÍCH

Foto: Billa Pawelke, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück, 2009

VERANSTALTER / ORGANIZATOR / ORGANIZÁTOR

Gemeinsame Deutsch-Tschechische
Schulbuchkommission

Společná česko-německá
komise pro učebnice

Polsko-Niemiecka | Deutsch-Polnische
Komisja Podręcznikowa | Schulbuchkommission

BEI LEIBNIZ-INSTITUT
FÜR BILDUNGSMEDIEN
| Georg-Eckert-Institut

PARTNER / PARTNERZY / PARTNEŘI

Stiftung
Brandenburgische
Gedenkstätten | Mahn- und Gedenkstätte
Ravensbrück

FINANZIELLE UNTERSTÜTZUNG / WSPARCIE FINANSOWE / FINANČNÍ PODPORA

Auswärtiges Amt

FUNDACJA WSPÓLPRACY
POLSKO-NIEMIECKIEJ
STIFTUNG
FÜR DEUTSCH-POLNISCHE
ZUSAMMENARBEIT

GELEITWORT

Erinnerungspraktiken sind mit der fortlaufenden Aufgabe konfrontiert, sich im Spiegel der gesellschaftlichen Entwicklungen selbst zu hinterfragen und zu aktualisieren. Mit der vom **23.-25.05.2024** in der Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück stattfindenden Konferenz der Gemeinsamen Deutsch-Polnischen und Gemeinsamen Deutsch-Tschechischen Schulbuchkommissionen zum Thema „**Die Gegenwart der Vergangenheit in Museen und Gedenkstätten**“ soll ein Beitrag zur Diskussion über die Veränderungen dieser Art geleistet werden.

Das Konzept des Schulbuchnarrativs wurde in den letzten Jahren um neue Formen der Erzählung über Vergangenes erweitert, und zwar unter Verweis auf die Rolle der Literatur und Kunst, des Films und anderer (Bildungs-)Medien. In der Ravensbrücker Konferenz werden insbesondere museumspädagogische Ansätze in der Schulpraxis in den Blick genommen. Thematisiert wird der Aufbau einer dialogischen musealen Erzählung, die Betrachter*innen in die Lage versetzt, historische Ereignisse so zu vermitteln, dass auch Jugendliche sich davon angesprochen fühlen. Dabei wird über den gewohnten bilateralen Kontext der einzelnen Schulbuchkommissionen hinausgegangen, indem Forschungsperspektiven und aktuelle Aktivitäten der zwei Expertengremien zusammengeführt werden.

Einen besonders festlichen Rahmen bekommt die Konferenz durch die Auftaktveranstaltung in der Vertretung des Landes Brandenburg beim Bund in Berlin, auf der der Maria-Wawrykowa-Preis der Gemeinsamen Deutsch-Polnischen Schulbuchkommission an Prof. Dr. Anna Wolff-Powęska verliehen wird.

WSTĘP

Działania związane z pielęgnowaniem pamięci historycznej stoją w obliczu zmian społecznych przed ciągłym zadaniem analizy i aktualizacji. Odbywająca się w dniach **23-25 maja 2024** r. w Miejscu Pamięci Ravensbrück konferencja Wspólnej Polsko-Niemieckiej oraz Wspólnej Czesko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej na temat „**Teraźniejszość przeszłości w muzeach i miejscach pamięci**“ jest kolejnym krokiem na rzecz aktywnego włączenia się w refleksję nad zmianami dotyczącymi pamięci i form upamiętniania.

Pojęcie narracji podręcznikowej zostało w ostatnich latach poszerzone o nowe sposoby narracji przeszłości w oparciu o literaturę, sztukę, film i współczesne media, w tym również edukacyjne. W tym szerokim spektrum reprezentacji przeszłości nie mogło podczas naszej konferencji zabraknąć refleksji na temat różnych kultur wystawienniczych i ich miejsca w edukacji szkolnej. Stąd podjęta zostaje tematyka budowania dialogicznej narracji muzealnej zdolnej do reprezentacji przeszłości oraz atrakcyjnej dla współczesnych odbiorców, szczególnie zaś młodzieży szkolnej. Jednocześnie jest to próba wyjścia poza stricte bilateralny kontekst, uwzględniająca perspektywy badań i bieżących prac obu Komisji Podręcznikowych.

Konferencję rozpocznie uroczystość wręczenia Nagrody im. Marii Wawrykowej, którą w tym roku Wspólna Polsko-Niemiecka Komisja Podręcznikowa przyznała prof. dr hab. Annie Wolff-Powęskiej. Uroczystość odbędzie się w gościnnych progach Przedstawicielstwa Kraju Związkowego Brandenburgia w Berlinie.

PŘEDMLUVA

V kontextu současného společenského vývoje se práce s pamětí potýká s výzvou neustálého přezkoumávání a aktualizace. Konference Společné německo-polské a Společné česko-německé komise pro učebnice na téma „**Přítomnost minulosti v muzeích a památnících**“, která se koná od **23. do 25. května 2024** v Památníku Ravensbrück, má přispět k probíhající diskusi o těchto změnách.

Koncepce učebnicového sdělení byla v posledních letech rozšířena o nové formy vyprávění o minulosti s odkazem na roli literatury a umění, filmu a dalších (vzdělávacích) médií. Konference v Ravensbrücku se zaměří zejména na muzejní vzdělávací přístupy ve školní praxi. Cílem je vybudovat dialogický muzejní narativ, který umožní divákům zprostředkovat historické události tak, aby jimi byli osloveni i mladí lidé. Tím překračujeme běžný bilaterální kontext jednotlivých učebnicových komisí tím, že spojujeme výzkumné perspektivy a aktuální aktivity obou odborných komisí.

Zvláště slavnostní kulisu dodává konferenci zahajovací ceremoniál, jenž se bude konat na Zastoupení spolkové země Braniborsko při spolkové vládě v Berlíně. Na něm bude předána Cena Marie Wawrykové, kterou se Společná německo-polská komise pro učebnice letos rozhodla udělit Prof. Dr. Anně Wolff-Powęské.

Photo: Shereely Media, Unsplash

Photo: Christian Bierwagen, Leibniz-Institut für Bildungsmedien | Georg-Eckert-Institut, 2023

Foto: Adrian Wykrota, 2019

PROF. ANNA WOLFF-POWĘSKA

Preisträgerin des
Maria-Wawrykowa-Preises

Das Fehlen von Stabilität und Vorhersehbarkeit der Welt [...] veranlassen die Nationen, in ausgewählten Abschnitten der Geschichte nach Legitimationen ihrer eigenen Identität zu suchen. Die Vergangenheit lässt sich verantworten, zurückdrängen, rechtfertigen, überwinden, durch Rache oder gerichtliche Verfahren oder Dialog bewältigen. Doch von oben gesteuerte Erinnerung kann gefährlich sein. Geschichte ist keine Religion, sie kennt keine Dogmen, sie kennt keine Tabus. Sie mag unbequem sein, aber sie ist nicht gleichzusetzen mit Moral. Die Rolle der Historiker ist es, zu erklären, zum Verstehen beizutragen und nicht zu stigmatisieren. Geschichte ist keine Rechtskategorie. In einem freien, demokratischen Staat ist die Bestimmung historischer Wahrheiten weder Sache des Parlaments noch der Justiz. Gleichzeitig muss man sich mit der Tatsache abfinden, dass in einer globalisierten Welt der Historiker nur einer von vielen Akteuren ist, die Wissen anbieten. Die Herausforderung besteht in der Vielfalt der Erinnerungsmedien [...]. Manchmal fühlt sich der Historiker wie ein Badeanzugverkäufer an einem FKK-Strand. Dennoch bleiben seine grundlegenden Aufgaben unverändert.

Aus der Dankesrede von Prof. Anna Wolff-Powęska zur Verleihung des Maria-Wawrykowa-Preises 2024

VERLEIHUNG DES MARIA-WAWRYKOWA-PREISES AN PROF. DR. ANNA WOLFF-POWĘSKA

2

Der Maria-Wawrykowa-Preis wird für Verdienste im Bereich des deutsch-polnischen Dialogs, insbesondere für herausragende wissenschaftliche Leistungen bei der Erforschung der Geschichte und des aktuellen Stands der deutsch-polnischen Beziehungen sowie für die Verbreitung des Wissens über die Beziehungen zwischen Polen und Deutschen vergeben. In diesem Jahr geht er an Prof. Anna Wolff-Powęska.

Prof. Wolff-Powęska wurde 1941 in Tarnopol (nach 1945 ukr. Ternopil) geboren und verbrachte ihre Jugend in Wągrowiec/Wongrowitz (Großpolen), wo sie ihr Abitur ablegte. Anschließend zog sie nach Poznań/Posen, um an der dortigen Adam-Mickiewicz-Universität Geschichte zu studieren. Nach ihrem Studium begann sie als Lehrerin zu arbeiten. Ab 1969 war sie als wissenschaftliche Mitarbeiterin am West-Institut in Poznań/Posen tätig, ein Jahr später wurde sie promoviert, 1980 habilitierte sie sich in Rechtswissenschaften. Seit 1986 arbeitete sie als Professorin für Geisteswissenschaften und leitete von 1990 bis 2004 das West-Institut. Von 2007 bis 2013 war sie an der Fakultät für Politische Wissenschaften und Journalistik der Adam-Mickiewicz-Universität tätig, von 2010 bis 2018 wirkte sie als Vorsitzende des Wissenschaftlichen Beirats des Zentrums für Historische Studien der Polnischen Akademie der Wissenschaften in Berlin mit.

Für ihre Arbeit wurde Prof. Wolff-Powęska mit dem Komturkreuz des Ordens der Polonia Restituta ausgezeichnet und erhielt weitere zahlreiche Ehrungen, darunter den KLIO-Preis für ihr Buch *Pamięć – brzemień i uwolnienie. Niemcy wobec nazistowskiej przeszłości (1945-2010)* [*Erinnerung – Bürde und Befreiung. Die Deutschen und die nationalsozialistische Vergangenheit*], den Viadrina-Preis der Europa-Universität und den Europäischen Bürgerpreis.

Foto: Adrian Wykrota, 2019

PROF. ANNA WOLFF-POWĘSKA

Laureatka Nagrody im.
Marii Wawrykowej

Brak stabilności i przewidywalności świata [...] w wybranych okresach historii skłania narody do poszukiwania legitymizacji własnej tożsamości. Przeszłość można rozliczyć, stłumić, usprawiedliwić, przezwyciężyć, poradzić sobie z nią poprzez zemstę, proces sądowy lub dialog. Ale pamięć poddana odgórnej kontroli może być niebezpieczna. Historia nie jest religią, nie zna dogmatów, nie uznaje tabu. Może być niewygodna, ale nie można jej utożsamiać z moralnością. Rolą historyków jest wyjaśnianie, przyczynianie się do zrozumienia, a nie piętnowanie. Historia nie jest kategorią prawną. W wolnym, demokratycznym państwie ustalanie prawd historycznych nie należy ani do parlamentu, ani do sądownictwa. Jednocześnie musimy pogodzić się z faktem, że w zglobalizowanym świecie historyk jest tylko jednym z wielu podmiotów oferujących wiedzę. Wyzwaniem jest różnorodność mediów kształtujących pamięć [...]. Czasami historyk czuje się jak sprzedawca kostiumów kąpielowych na plaży nudystów. Niemniej jednak jego podstawowe zadania pozostają niezmienione.

Z przemówienia prof. Anny Wolff-Powęskiej z okazji wręczenia Nagrody im. Marii Wawrykowej 2024

WRĘCZENIE PROF. ANNIE WOLFF-POWĘSKIEJ NAGRODY IM. MARII-WAWRYKOWEJ

2

Nagroda im. Marii Wawrzkowej przyznawana jest za zasługi w zakresie dialogu polsko-niemieckiego, w tym wybitne osiągnięcia naukowe w zakresie badań nad historią stosunków polsko-niemieckich oraz aktualnym stanem tych stosunków, a także za szerzenie wiedzy o stosunkach między Polakami i Niemcami. Tegoroczną nagrodę otrzymuje prof. Anna Wolff-Powęska.

Prof. Wolff-Powęska urodziła się w 1941 r. w Tarnopolu (po 1945 ukr. Ternopil), młodość spędziła w wielkopolskim Wągrowcu, gdzie zdała maturę. Następnie przeniosiła się do Poznania, gdzie podjęła studia historyczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza. Po studiach rozpoczęła pracę jako nauczycielka. W 1969 r. podjęła pracę naukową w Instytucie Zachodnim. Rok później obroniła doktorat, w 1980 r. otrzymała tytuł doktora habilitowanego nauk prawnych a w roku 1986 r. tytuł profesora nauk humanistycznych. W latach 1990-2004 kierowała Instytutem Zachodnim. W latach 2007-2013 pracowała na Wydziale Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza a w latach 2010-2018 pełniła funkcję przewodniczącej Rady Naukowej Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie.

Za swoją działalność Prof. Wolff-Powęska została odznaczona Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski, otrzymała także liczne wyróżnienia, m.in. nagrodę KLIO za książkę *Pamięć – brzemień i uwolnienie. Niemcy wobec nazistowskiej przeszłości (1945-2010)*, nagrodę Europejskiego Uniwersytetu Viadrina oraz Europejską Nagrodę Obywatelską.

Foto: Adrian Wykrota, 2019

PROF. ANNA WOLFF-POWĘSKA

Laureátka Ceny Marie
Wawrykové

Nedostatek stability a předvídatelnosti světa [...] vede národy k tomu, aby ve vybraných historických obdobích hledaly legitimizaci vlastní identity. Minulost lze vysvětlit, odsunout, ospravedlnit, překonat, vypořádat se s ní prostřednictvím pomsty nebo soudního řízení či dialogu. Ale paměť řízená shora může být nebezpečná. Historie není náboženství, nezná dogmata, neuznává tabu. Může být nepříjemná, ale nelze ji ztotožňovat s morálkou. Úkolem historiků je vysvětlovat, přispívat k porozumění, a ne stigmatizovat. Historie není právní kategorie. Ve svobodném, demokratickém státě není určování historických pravd věcí parlamentu ani soudnictví. Zároveň se musíme smířit s tím, že v globalizovaném světě je historik pouze jedním z mnoha aktérů, kteří nabízejí poznání. Výzva spočívá v rozmanitosti médií paměti [...]. Někdy si historik připadá jako prodavač plavek na nudistické pláži. Nicméně jeho základní úkoly se nemění.

Z děkované řeči profesorky Anny Wolff-Powęské při předávání
Ceny Marie Wawrykové 2024

UDĚLENÍ CENY MARIE WAWRYKOVÉ PROF. DR. ANNĚ WOLFF-POWĘSKÉ

Cena Marie Wawrykové se uděluje za zásluhy v oblasti německo-polského dialogu, zejména za vynikající vědecké výsledky v oblasti výzkumu historie a současného stavu německo-polských vztahů a za šíření znalostí o vztazích mezi Poláky a Němci. Letošní cena se uděluje profesorce Anně Wolff-Powęské.

Profesorka Wolff-Powęska se narodila v roce 1941 v Tarnopolu (po roce 1945 Ternopil na Ukrajině) a mládí prožila ve Wągrowci/Wongrowitz (Velkopolsko), kde absolvovala maturitu. Poté se přestěhovala do Poznaně, kde studovala historii na Univerzitě Adama Mickiewicze. Po ukončení studia začala pracovat jako učitelka. Od roku 1969 pracovala jako odborná asistentka v Západním institutu v Poznani, o rok později získala doktorát a v roce 1980 se habilitovala v oboru právo. Od roku 1986 působila jako profesorka humanitních věd a v letech 1990-2004 vedla Západní institut. V letech 2007 až 2013 působila na Fakultě politických věd a žurnalistiky Univerzity Adama Mickiewicze a v letech 2010 až 2018 byla předsedkyní akademického poradního sboru Centra historických studií Polské akademie věd v Berlíně.

Za svou činnost byla profesorka Wolff-Powęska vyznamenána Komandérským křížem Řádu Polonia Restituta a obdržela řadu ocenění, mimo jiné cenu KLIO za knihu *Pamięć – brzemień i uwolnienie. Niemcy wobec nazistowskiej przeszłości (1945-2010)* [*Paměť – břemeno a osvobození. Německo na pozadí nacistické minulosti*], cenu Evropské univerzity Viadrina a Cenu evropského občana.

MAHN-UND GEDENKSTÄTTE RAVENSBRÜCK

Das 1939 von der SS errichtete Konzentrationslager Ravensbrück war das größte Frauen-Konzentrationslager auf deutschem Gebiet. In den Jahren 1939 bis 1945 sind etwa 120.000 Frauen und Kinder, 20.000 Männer und 1.200 weibliche Jugendliche als Häftlinge registriert worden. Ca. 28.000 von ihnen wurden ermordet, starben an Hunger, Krankheiten oder durch medizinische Experimente. Nach der Befreiung im April 1945 übernahm die sowjetische Armee weite Teile des ehemaligen Konzentrationslagers als Kaserne. Seit 1948 bemühten sich Überlebende um die Errichtung eines Gedenkortes. Die Nationale Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück mit einem ersten Lagermuseum wurde am 12. September 1959 eröffnet. Nach der Vereinigung der beiden deutschen Staaten wurde die Gedenkstätte 1993 Teil der Stiftung Brandenburgische Gedenkstätten. Mit dem Abzug der GUS-Streitkräfte wurde 1995 der zentrale ehemalige Lagereingangsbereich mit einem Teil des Schutzhaftlagergeländes zugänglich gemacht. Seit Herbst 2019 ist das gesamte ehemalige Lagergelände sowie das 1941 errichtete Männerlager zugänglich.

Quelle: www.ravensbrueck-sbg.de (18.03.2024; mit Anpassungen)

MIEJSCE PAMIĘCI RAVENSBRÜCK

Założony przez SS w 1939 roku obóz koncentracyjny w Ravensbrück był największym obozem koncentracyjnym dla kobiet na niemieckiej ziemi. Około 120 000 kobiet i dzieci, 20 000 mężczyzn i 1 200 nastoletnich dziewczyn zarejestrowano w latach 1939-1945 jako więźniów. 28.000 spośród nich zostało zamordowanych, zmarło z głodu, chorób lub w wyniku eksperymentów medycznych. Po wyzwoleniu w kwietniu 1945 r. armia radziecka zajęła dużą część byłego obozu koncentracyjnego i przekształciła ją w koszary. Od 1948 roku ocaleni jako byli więźniowie zabiegali o utworzenie na terenie dawnego obozu miejsca pamięci. 12 września 1959 r. wraz z pierwszym muzeum obozowym oficjalnie otwarto Narodowe Miejsce Prestrogi i Pamięci Ravensbrück. Po zjednoczeniu Niemiec miejsce pamięci Ravensbrück stało się w 1993 r. częścią Fundacji Brandenburskie Miejsca Pamięci. W 1995 r., już po wycofaniu wojsk armii radzieckiej ze wschodniej części zjednoczonych Niemiec, udostępniono zwiedzającym dawny budynek komendantury wraz z częścią przeznaczoną dla nadzorczyń. Od jesieni 2019 r. dostępny jest cały obszar byłego obozu dla kobiet oraz powstałego w 1941 r. obozu dla mężczyzn.

Źródło: www.ravensbrueck-sbg.de (18.03.2024; treść zredagowana)

PAMÁTNÍK RAVENSBRÜCK

Koncentrační tábor Ravensbrück, postavený SS v roce 1939, byl největším ženským koncentračním táborem na německém území. V letech 1939 až 1945 bylo evidováno jako vězni kolem 120 000 žen a dětí, 20 000 mužů a 1 200 mladých žen. Kolem 28 000 z nich bylo zavražděno, zemřelo hladem, v důsledku nemocí nebo lékařských experimentů. Po osvobození v dubnu 1945 převzala sovětská armáda velké části bývalého koncentračního tábora jako kasárna. Od roku 1948 se přeživší pokoušeli o zřízení památného místa. Národní památník Ravensbrück s prvním táborovým muzeem byl otevřen 12. září 1959. Po sjednocení obou německých států se památník stal v roce 1993 součástí Nadace Braniborské památníky. S odchodem vojsk SNS v roce 1995 byl zpřístupněn centrální vstupní prostor bývalého tábora s částí území tábora ochranné vazby. Od podzimu 2019 je přístupný celý areál bývalého tábora, včetně mužského tábora postaveného v roce 1941.

Zdroj: www.ravensbrueck-sbg.de (18. března 2024; s úpravami)

Foto: Britta Pawelke, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück, 2021

Foto: Britta Pawelke, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück, 2022

DAS EFREC-Projekt

Im Jahr 2020 wurde am Leibniz-Institut für Bildungsmedien | Georg-Eckert-Institut ein wegweisendes Projekt für die europäische bi- und multilaterale Schulbucharbeit initiiert: das European Forum for Reconciliation and Cooperation in History and Social Sciences Education (EFREC). Das Projekt bringt Initiativen zusammen, die im Feld der bi- und multilateralen Schulbucharbeit aktiv sind, und unterstützt die gegenseitige Zusammenarbeit und den Erfahrungsaustausch. Ziel von EFREC ist es, neue Methoden und Standards sowie innovative Produkte der bi- und multilateralen Zusammenarbeit zu entwickeln, die eine auf Verständigung ausgerichtete historische und politische Bildung fördern.

EFREC bietet eine digitale Infrastruktur für den direkten Austausch mit den verschiedenen EFREC-Partner*innen. EFREC bietet einen datenschutzsicheren Raum, in dem sich Akteur*innen der bi- und multilateralen Schulbucharbeit über aktuelle politische, historische und didaktische Fragen austauschen, vernetzen und neue Kooperationen eingehen können.

Mit wenigen Klicks können Sie sich registrieren und gleich Teil dieses Austauschs werden:

<https://efrec.gei.de/forum>

PROJEKT EFREC

W 2020 roku w Instytucie Leibniza ds. Badań Mediów Edukacyjnych im. Georga Eckerta w Brunzshwiku rozpoczęto realizację innowacyjnego projektu na rzecz rewizji podręczników europejskich: European Forum for Reconciliation and Cooperation in History and Social Sciences Education (EFREC). Projekt zrzesza inicjatywy zajmujące się produkcją i rewizją materiałów edukacyjnych w oparciu o współpracę bi- i multilateralną oraz wspiera wymianę doświadczeń na tym polu. Celem EFREC jest opracowanie nowych metod i standardów umożliwiających opracowywanie innowacyjnych materiałów edukacyjnych, które promują edukację historyczną i kształcenie obywatelskie ukierunkowane na porozumienie i współpracę.

W ramach projektu oferujemy infrastrukturę cyfrową, dzięki której poszczególni partnerzy tworzący EFREC mogą prezentować wyniki swojej pracy oraz nawiązywać ze sobą bezpośredni kontakt. Cyfrowa platforma EFREC to bezpieczna przestrzeń, w której można wymieniać poglądy na temat bieżących kwestii politycznych, historycznych i dydaktycznych, a także nawiązywać współpracę i realizować wspólne projekty badawcze.

Wystarczy kilka kliknięć, aby ukończyć proces rejestracji i współtworzyć EFREC:

<https://efrec.gei.de/forum>

PROJEKT EFREC

V roce 2020 Leibnizův institut pro vzdělávací média | Institut Georga Eckerta inicioval průlomový projekt evropské bilaterální a multilaterální práce s učebnicemi: Evropské fórum pro usmíření a spolupráci ve výuce historie a společenských věd (EFREC). Projekt sdružuje iniciativy, které působí v oblasti bilaterální a multilaterální učebnicové práce, a podporuje vzájemnou spolupráci a výměnu zkušeností. Cílem EFREC je vyvíjet nové metody a standardy a také inovativní produkty pro bilaterální a multilaterální spolupráci, které podporují historické a politické vzdělávání zaměřené na porozumění a spolupráci.

EFREC nabízí digitální infrastrukturu pro přímou výměnu s různými partnery. EFREC je prostorem zabezpečeným ochranou dat, ve kterém si aktéři bilaterální a multilaterální práce s učebnicemi mohou vyměňovat názory o aktuálních politických, historických a didaktických otázkách, navazovat kontakty a vstupovat do nové spolupráce.

Stačí pár kliknutí a můžete se zaregistrovat a stát se součástí této platformy:

<https://efrec.gei.de/forum>

AUTOR*INNENTREFFEN UND FOTOAUSSTELLUNG

Beata Dżon-Ozimek (geb. 1966), Publizistin, Journalistin, Mitautorin von Dokumentarfilmen. Sie schreibt für die Wochenzeitschriften *Przegląd* und *Angora* und hat Beiträge u.a. in *Gazeta Wyborcza* und *Focus Historia* veröffentlicht. Autorin der Übersetzung von Krystyna Chigers autobiografischem Buch *Dziewczynka w zielonym sweterku* (ausgezeichnet vom Klub der Jungen Historiker der Stadt Lwiw/Lemberg), Co-Autorin (zusammen mit Michał Olszewski) des Buches *Ptaki krzyczą nieustannie [Vögel schreien unaufhörlich]* über Günther Niethammer, einen Ornithologen und SS-Mann in Auschwitz.

Michał Olszewski (geb. 1977), Schriftsteller, Reporter, Publizist, Chefredakteur der Krakauer Regionalausgabe der *Gazeta Wyborcza*. Co-Autor (mit Beata Dżon-Ozimek) des Buches *Ptaki krzyczą nieustannie [Vögel schreien unaufhörlich]*. Für sein Werk wurde er ausgezeichnet mit dem Ryszard Kapuściński-Preis.

Barbara Yelin (geb. 1977) ist als Comiczeichnerin zunächst in Frankreich bekannt geworden. In Zusammenarbeit mit dem Goethe-Institut Israel erschien im Herbst 2016 ihre Comic-Biografie über die Schauspielerin Channa Maron. Sie zeichnete Comicstrips für die *Frankfurter Rundschau* und den *Tagesspiegel* und reiste als Reportage-Zeichnerin nach Kairo, Bali, New Delhi, Tel Aviv und Pristina. 2015 erhielt sie den Bayerischen Kunstförderpreis für Literatur und 2016 den renommierten Max-und-Moritz-Preis als beste deutschsprachige Comic-Künstlerin. Sie ist Autorin des für den Deutschen Jugendliteraturpreis 2024 nominierten Graphic Novel *Emmie Arbel. Die Farbe der Erinnerung*.

„Klein Essen“. Ein deutsch-polnischer (Nicht-)Erinnerungsort

Fotoausstellung von Krzysztof Ruchniewicz

Die Ausstellung dokumentiert einen der vielen Orte in Niederschlesien, Jelcz-Laskowice (dt. Markstädt) und die umliegenden Dörfer Miłoszyce und Ratowice (dt. Fünfteichen und Rattwitz), an denen im Zweiten Weltkrieg (und danach) Häftlinge Zwangsarbeit leisten mussten. Heute sind es Ruinen oder betonierte Flächen mitten in Feldern, seltener ein Gedenkstein, ein Denkmal oder ein symbolisches Grab im Wald – es sind keine Gedenkstätten, denn sie sind im Bewusstsein der Polen und Deutschen nicht verankert. Von manchen sind nicht einmal Spuren von Lagergebäuden als stille Zeitzeugen erhalten. Die Ausstellung folgt den Spuren einer Vergangenheit, die vom Unkraut des Vergessens überwuchert ist. Wie lässt sich die Geschichte dieser Orte der (Nicht-)Erinnerung erzählen?

SPOTKANIA AUTORSKIE I WYSTAWA ZDJĘĆ

Beata Dżon-Ozimek (ur. 1966), publicystka, dziennikarka, współautorka filmów dokumentalnych. Współpracuje z tygodnikami *Przegląd* i *Angora*, publikowała m.in. w *Gazecie Wyborczej* i *Focusie Historia*. Autorka przekładu autobiograficznej książki Krystyny Chiger *Dziewczynka w zielonym sweterku* (z nagrodą Klubu Młodych Historyków Miasta Lwowa), współautorka (wraz z Michałem Olszewskim) książki *Ptaki krzyczą nieustannie*. Historia Günthera Niethammera, esesmana i ornitologa z Auschwitz.

Michał Olszewski (ur. 1977), pisarz, reporter, publicysta, redaktor naczelny krakowskiego wydania *Gazety Wyborczej*. Współautor (wraz z Beatą Dżon-Ozimek) książki *Ptaki krzyczą nieustannie*. Laureat Nagrody im. Ryszarda Kapuścińskiego.

Barbara Yelin (ur. 1977) jako artystka komiksowa zaistniała najpierw we Francji. Jej komiksowa biografia aktorki Channy Maron została opublikowana we współpracy z Instytutem Goethego w Izraelu jesienią 2016 r. Rysowała krótkie historie komiksowe dla *Frankfurter Rundschau* i *Tagesspiegel* i podróżowała do Kairu, Bali, New Delhi, Tel Awiwu i Prisztiny jako ilustratorka reportaży. W 2015 r. otrzymała Bawarską Nagrodę Artystyczną w dziedzinie literatury, a w 2016 r. prestiżową Nagrodę im. Maxa i Moritza dla najlepszej niemieckojęzycznej artystki komiksowej. Jest autorką powieści graficznej *Emmie Arbel. Die Farbe der Erinnerung [Emmie Arbel. Kolor pamięci]*, nominowanej do niemieckiej Nagrody dla Literatury Młodzieżowej za 2024 r.

„Małe Essen“. Polsko-niemieckie miejsce (nie-)pamięci

Wystawa zdjęć Krzysztofa Ruchniewicza

Wystawa dokumentuje jedno z wielu miejsc na Dolnym Śląsku, Jelcz-Laskowice, i sąsiednie wsie Miłoszyce i Ratowice, gdzie podczas II wojny światowej (i po niej) wykorzystywano pracę przymusową więźniów. Dziś są to tylko ruiny budynków albo wybetonowane miejsca w środku pola, rzadziej kamień pamiątkowy, pomnik czy symboliczna mogiła w lesie – i nie stanowią dziś żywych miejsc pamięci, bo nie przebiły się one do szerszej świadomości polskiej czy niemieckiej. Są wśród nich takie, po których nie przetrwały żadne zabudowania poobozowe. Wystawa prowadzi śladami przeszłości, którą porastają chwasty niepamięci. Jak opowiedzieć historię tych miejsc (nie-)pamięci?

SETKÁNÍ AUTORŮ A VÝSTAVA FOTOGRAFIÍ

Beata Džon-Ozimek (nar. 1966), publicistka, novinářka, spoluautorka dokumentárních filmů. Píše pro týdeníky *Przegląd* a *Angora*, publikovala články mimo jiné v deníku *Gazeta Wyborcza* a časopisu *Focus Historia*. Autorka překladu autobiografické knihy Krystyny Chiger *Dziewczynka w zielonym sweterku [Dívka v zeleném svetr]* (oceněné Klubem mladých historiků Lvov), spoluautorka (spolu s Michałem Olszewskim) knihy *Ptaki krzyczą nieustannie [Ptáci křičí bez přestání]* o Güntheru Niethammerovi, ornitologovi a esesákovi v Osvětími.

Michał Olszewski (nar. 1977), spisovatel, reportér, publicista, šéfredaktor krakovského regionálního vydání listu *Gazeta Wyborcza*. Spoluautor (s Beatou Džon-Ozimek) knihy *Ptaki krzyczą nieustannie*. Za své dílo byl vyznamenán cenou Ryszarda Kapuścińskiego.

Barbara Yelin (nar. 1977) se poprvé proslavila jako komiksová výtvarnice ve Francii. Její komiksový životopis o herečce Channě Maron vyšel ve spolupráci s Goethe-Institutem v Izraeli na podzim 2016. Kreslila komiksy pro *Frankfurter Rundschau* a *Tagesspiegel* a jako ilustrátorka reportáží cestovala do Káhiry, na Bali, do Dillí, Tel Avivu a Příštiny. V roce 2015 obdržela Bavorskou uměleckou cenu za literaturu a v roce 2016 prestižní Cenu Maxe a Moritze pro nejlepšího německojazyčného komiksového kreslíře. Je autorkou grafického románu *Emmie Arbel. Die Farbe der Erinnerung [Emmie Arbel. Barva paměti]*.

„Malý Essen“. Německo-polské místo (ne)paměti

Výstava fotografií Krzysztofa Ruchniewicze

Výstava dokumentuje jedno z mnoha míst v Dolním Slezsku, Jelcz-Laskowice (německy Markstädt) a okolní obce Miłoszyce a Ratowice (německy Fünfteichen a Rattwitz), kde byli za druhé světové války (a po ní) vězni nuceni vykonávat nucené práce. Dnes jsou to ruiny nebo vybetonované plochy uprostřed polí, ojediněleji pamětní kámen, pomník nebo symbolický hrob v lese – nejsou to památníky, protože nejsou ukotveny v povědomí Poláků a Němců. Z některých se nedochovaly ani stopy táborových budov jako němých svědků minulosti. Výstava sleduje stopy minulosti, která zarostla plevelem zapomnění. Jak lze vyprávět historii těchto míst (ne)paměti?

VERTRETUNG DES LANDES BRANDENBURG BEIM BUND

(In den Ministergärten 3, Berlin)

13.00-15.30 Uhr **Präsidiumssitzung**
der Gemeinsamen Deutsch-Polnischen Schulbuchkommission

16.00-16.15 Uhr **Grußwort**

Friederike Haase, Bevollmächtigte des Landes Brandenburg beim Bund

Moderation: **Andreas Stopp**, Redakteur des Deutschlandfunks

16.15-17.15 Uhr **Preisverleihung des Maria-Wawrykowa-Preises**
an Prof. Dr. Anna Wolff-Powęska

Laudatio: **Violetta Julkowska**, **Hans-Jürgen Bömelburg**

17.15-17.30 Uhr **Kaffeepause**

17.30-19.00 Uhr **Podiumsdiskussion**

Zwischen Dokumentation und Inszenierung: Ausstellungsstrategien
in deutschen und polnischen Museen und Gedenkstätten

Miroslaw Nizio, Museum des Warschauer Aufstandes, POLIN, Familie Ulm-Museum
in Markowa | **Detlef Weitz**, ARGE chezweitz GmbH, Jüdisches Museum Berlin |

Patryk Żurawski, PL Studio Patryk Żurawski, Museum der Stadt Warschau, Piłsudski-
Museum in Sulejówek | **Simone Haar**, Holzer Kobler Architekturen | **Peter Oliver Loew**,
Deutsches Polen-Institut, Darmstadt

Moderation: **Zofia Wóycicka**, **Felix Ackermann**

19.00 Uhr **Abendbuffet**

20.00 Uhr **Transfer/Busfahrt zum Unterbringungsort**

1. Jugendherberge Ravensbrück, Straße der Nationen 3, 16798 Fürstenberg/Havel

2. Precise Resort Marina Wolfsbruch GmbH, Wolfsbruch 3, 16831 Rheinsberg-Kleinzerlang

MAHN- UND GEDENKSTÄTTE RAVENSBRÜCK

(Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

- 08.15 Uhr** **Bustransfer zur Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück**
Abfahrt vom Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg
- 09.00-11.00 Uhr** **Geländegang durch die Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück**
Führung I: Gruppe mit Präsidiumsmitgliedern beider
Schulbuchkommissionen und Referent*innen
Andrea Genest, Leiterin Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück
Führung II: Gruppe mit Jugendlichen und Lehrkräften
Thomas Kunz, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück
- 11.30-13.00 Uhr** **Podiumsdiskussion**
Gedenkstätten und vergessene Orte der NS-Verbrechen.
Geschichtskulturelle Herausforderungen und Perspektiven
Andrea Genest, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück | **Iva Vachková**, Mahnmal der
Stille, Prag | **Krzysztof Ruchniewicz**, Universität Wrocław/Breslau, **Thomas Sandkühler**,
HU Berlin | **Jan Špringl**, Gedenkstätte Theresienstadt/Terezín
Moderation: **Yvonne Kleinmann**, **Holger Thünemann**
- 13.00-14.15 Uhr** **Mittagspause**
- 14.15-16.00 Uhr** **Podiumsdiskussion**
Barrieren überwinden. Museen im Grenz- und Verflechtungsraum
Agnieszka Wierzcholska, Deutsch-Polnisches Haus, Berlin | **Michał Kupiec**, Universität
Szczecin/Stettin | **Michał Kępski**, Adam-Mickiewicz-Universität Poznań/Posen |
Vasco Kretschmann, Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge, Berlin | **Jiří Neminář**,
Museum Hlučín/Hultschin
Moderation: **Alina Zajadacz**, Adam-Mickiewicz-Universität Poznań/Posen
- 14.15-18.00 Uhr** **Workshop für Jugendliche (parallel)**
Wie erzählt man Ravensbrück? Perspektiven Jugendlicher
und für Jugendliche
Leitung: **Thomas Kunz**, Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück

16.15-16.30 Uhr Kaffeepause

16.30-18.00 Uhr Dialogforum

Museale Inszenierungen. Geschichte in Ausstellungen, Museen, Gedenkstätten und Schulpraxis in Deutschland, Polen und Tschechien

Matthias Heyl, Bildungsabteilung Ravensbrück | **Małgorzata Glinka**, Zentrum für Lehrerfortbildung, Warschau | **Stephan Theilig**, Eberswalde, Lehrer und ehem. Direktor des Brandenburg-Preußen Museums Wustrau und Museumspädagoge im Deutschen Historischen Museum | **Barbara Baarová**, Universität Ostrava/Ostrau | **Karolína Kavan**, Projekt Řetízkárna.cz, Jáchymov/Sankt Joachimshal

Moderation: **Violetta Julkowska, Anna Ziębińska-Witek**

18:00-19.30 Uhr Diskussion

Erinnerung und Gedenken in Literatur

Beata Dżon-Ozimek und **Michał Olszewski**, Autoren des Buches *Ptaki krzyczą nieustannie* [*Vögel schreien unaufhörlich*] und **Barbara Yelin**, Autorin der Graphic Novel *Emmie Abel. Die Farbe der Erinnerung*

Moderation: **Andrea Genest, Marcin Wiatr**

anschl. Gelegenheit zum Rundgang durch die **Fotoausstellung von Krzysztof Ruchniewicz**: „*Klein-Essen*“. Ein deutsch-polnischer (Nicht-)Erinnerungsort

19.30 Uhr Transfer mit dem Bus zum Restaurant

Templiner Hof (Unter den Linden 18, 16798 Fürstenberg/Havel)

20.00 Uhr Abendessen

22.00 Uhr Bustransfer zum Unterbringungsort

Jugendherberge Ravensbrück, Fürstenberg; anschließend Bustransfer zum Unterbringungsort Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg

MAHN- UND GEDENKSTÄTTE RAVENSBRÜCK

(Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

09.00 Uhr

Bustransfer zur Mahn- und Gedenkstätte Ravensbrück

Abfahrt vom Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg

09.30-11.00 Uhr **Podiumsdiskussion**

Was lernen wir an Gedenkstätten? Ravensbrück aus Blickwinkeln der jungen Generation. Präsentation der Workshop-Ergebnisse

Wiesława Araszkiewicz, Szamotuły | **Verena Laubinger**, Göttingen | **Martin Rak**,
Gymnasium Teplice/Teplitz | **Barbara Raub**, Paul-Pfinzing-Gymnasium Hersbruck
sowie Schüler*innen, die Ergebnisse des Workshops vom Vortag vorstellen

Moderation: **Joanna Pick**, Alexander-von-Humboldt Gymnasium, Berlin

11.00-11:30 Uhr **Mittagsimbiss**

11.30-13.00 Uhr **Podiumsdiskussion**

Museen und Geschichtspolitik

Paweł Machcewicz, ehem. Direktor des Museums des Zweiten Weltkriegs in
Gdańsk/Danzig | **Andreas Mix**, Dokumentationszentrum Topographie des Terrors,
Berlin | **Volker Zimmermann**, Collegium Carolinum, München | **Anna Kolářová**,
Karlsuniversität Prag

Moderation: **Krzysztof Ruchniewicz**, **Hans-Jürgen Bömelburg**

13.15 Uhr

Rückfahrt/Bustransfer nach Berlin

anschließend individuelle Rückreise

PRZEDSTAWICIELSTWO KRAJU ZWIĄZKOWEGO BRANDENBURGIA

(Ministergärten 3, Berlin)

- 13.00-15.30** **Posiedzenie Prezydium Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej**
- 16.00-16.15** **Przywitanie**
Friederike Haase, Pełnomocniczka Kraju Związkowego Brandenburgia
Moderacja: **Andreas Stopp**, redaktor Deutschlandfunk
- 16.15-17.15** **Uroczyste wręczenie nagrody im. Marii Wawrykowej
prof. Annie Wolff-Powęskiej**
Laudatio: **Violetta Julkowska, Hans-Jürgen Bömelburg**
- 17.15-17.30** **Przerwa na kawę**
- 17.30-19.00** **Dyskusja panelowa**
Między dokumentacją a inscenizacją. Strategie wystawiennicze w polskich i niemieckich muzeach i miejscach pamięci
Miroslaw Nizio, Muzeum Powstania Warszawskiego, POLIN, Muzeum im. Rodziny Ulmów w Markowej | **Detlef Weitz**, ARGE chezweitz GmbH, Muzeum Żydowskie w Berlinie | **Patryk Żurawski**, PL Studio Patryk Żurawski, Muzeum Warszawy, Muzeum Piłsudskiego w Sulejówku | **Simone Haar**, Holzer Kobler Architekturen, **Peter Oliver Loew**, Niemiecki Instytut ds. Polski, Darmstadt
Moderacja: **Zofia Wóycicka, Felix Ackermann**
- 19.00** **Wieczorny poczęstunek**
- 20.00** **Wyjazd autobusem do miejsca kwaterunku**
Schronisko Młodzieżowe Ravensbrück (Straße der Nationen 3, 6798 Fürstenberg/Havel) oraz Precise Resort Marina Wolfsbruch (Wolfsbruch 3, 16831 Rheinsberg-Kleinzerlang)

MUZEUM I MIEJSCE PAMIĘCI RAVENSBRÜCK (Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

- 08.15** **Wyjazd autobusem**
z Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg do Muzeum i Miejsca Pamięci Ravensbrück, Fürstenberg/Havel
- 09.00-11.00** **Zwiedzanie Muzeum i Miejsca Pamięci Ravensbrück**
Prowadzenie I: grupa członków obu Komisji Podręcznikowych oraz prelegenci
Andrea Genest, dyrektorka Muzeum i Miejsca Pamięci Ravensbrück
Prowadzenie II: grupa młodzieży i nauczycieli
Thomas Kunz, Muzeum i Miejsce Pamięci Ravensbrück
- 11.30-13.00** **Dyskusja panelowa**
Miejsca pamięci i niepamięci zbrodni nazistowskich.
Wyzwania historyczno-kulturowe i perspektywy Perspektywa edukacyjna
Andrea Genest, Ravensbrück, **Iva Vachková**, Memoriał Ciszy, Praga | **Krzysztof Ruchniewicz**, Uniwersytet Wrocławski | **Thomas Sandkühler**, HU Berlin | **Jan Špringl**, Gedenkstätte Theresienstadt/Terezín
Moderacja: **Yvonne Kleinmann** i **Holger Thünemann**
- 13.00-14.15** **Przerwa obiadowa**
- 14.15-16.00** **Dyskusja panelowa**
Pokonywanie barier? Dziedzictwo na pograniczu
Agnieszka Wierzcholska, Dom Polsko-Niemiecki, Berlin | **Michał Kupiec**, Uniwersytet Szczeciński | **Michał Kępski**, UAM Poznań | **Vasco Kretschmann**, Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge, Berlin | **Jiří Neminář**, Muzeum Hlučín/Hulczyn
Moderacja: **Alina Zajadacz**, UAM
- 14.15-18.00** **Warsztat dla młodzieży (PARALELNIE)**
Jak opowiadać o Ravensbrück? Perspektywy (dla) młodzieży
Prowadzenie: **Thomas Kunz**, Muzeum i Miejsce Pamięci Ravensbrück

16.00-16.30

Przerwa na kawę

16.30-18.00

Forum Dialogu

Inscenizacje muzealne. Historia w wystawach, muzeach, miejscach pamięci i edukacji szkolnej w Niemczech, Polsce i Czechach

Julia Schulze / Matthias Heyl, Bildungsabteilung Ravensbrück | **Małgorzata Glinka**, Centrum Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa | **Stephan Theilig**, Eberswalde, nauczyciel i b. dyrektor Brandenburg-Preußen Museum Wustrau oraz pedagog w Niemieckim Muzeum Historycznym | **Barbara Baarová**, Uniwersytet w Ostrawie, **Karolína Kavan**, Projekt Řetízkařna.cz, Jáchymov

Moderacja: **Violetta Julkowska, Anna Ziębińska-Witek**

18.00-19.30

Dyskusja

Pamięć i upamiętnienie a literatura

Beata Dżon-Ozimek oraz **Michałem Olszewski**, autorzy książki *Ptaki krzyczą nieustannie*, oraz **Barbara Yelin**, autorka Graphic Novel *Emmie Arbel. Die Farbe der Erinnerung [Emmie Arbel. Kolor pamięci]*

Moderacja: Andrea Genest, Marcin Wiatr

Okazja do zwiedzenia **wystawy fotografii Krzysztofa Ruchniewicza**: „Male Essen”. Polsko-niemieckie miejsce (nie-)pamięci

19.30

Przejazd autobusem do restauracji

Templiner Hof (Unter den Linden 18, 16798 Fürstenberg/Havel)

20.00

Kolacja

22.00

Przejazd autobusem

do miejsca kwaterunku: Schronisko Młodzieżowe Ravensbrück, Fürstenberg oraz Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg

MUZEUM I MIEJSCE PAMIĘCI RAVENSBRÜCK

(Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

09.00

Wyjazd autobusem

z Precise Resort Marina Wolfsbruch, Rheinsberg, do Muzeum i Miejsca Pamięci Ravensbrück, Fürstenberg/Havel

09.30-11.00

Dyskusja panelowa

Czego uczymy się w miejscach pamięci? Ravensbrück z perspektywy młodzieży. Prezentacja wyników warsztatów

Wiesława Araszekiewicz, Szamotuły | **Verena Laubinger**, Göttingen | **Martin Rak**, Gimnazjum Teplice/Cieplíce | **Barbara Raub**, Paul-Pfinzing-Gymnasium Hersbruck oraz dwóch do czterech uczniów prezentujący wyniki warsztatu z poprzedniego dnia
Moderacja: **Joanna Pick**, Alexander-von-Humboldt Gymnasium, Berlin

11.00-11.30

Poczęstunek

11.30-13.00

Dyskusja panelowa

Muzea a polityka historyczna

Paweł Machcewicz, b. dyrektor Muzeum II WŚ w Gdańsku | **Andreas Mix**, Centrum Dokumentacji Topografia Terroru, Berlin | **Volker Zimmermann**, Collegium Carolinum, Monachium | **Anna Kolářová**, Uniwersytet Karola, Praga
Moderacja: **Krzysztof Ruchniewicz**, **Hans-Jürgen Bömelburg**

13.15

Wyjazd autobusu do Berlina

następnie indywidualna podróż powrotna

ZASTOUPENÍ SPOLKOVÉ ZEMĚ BRANIBORSKO PŘI SPOLKOVÉ VLÁDĚ

(Ministergärten 3, Berlin)

- 13.00-15.30 h** **Zasedání předsednictva Společné polsko-německé komise pro učebnice**
- 16.00-16.15 h** **Přivítání**
Friederike Haase, zmocněnkyně spolkové země Braniborsko při spolkové vládě
Moderování: **Andreas Stopp**, redaktor Deutschlandfunk
- 16.15-17.15 h** **Předání ceny Marie Wawrykové Prof. Dr. Anně Wolff-Powęské**
Laudatio: **Violetta Julkowska, Hans-Jürgen Bömelburg**
- 17.15-17.30 h** **Přestávka na kávu**
- 17.30-19.00 h** **Panelová diskuse**
Mezi dokumentací a inscenací: výstavní strategie v polských a německých muzeích a památnících
Miroslaw Nizio, Muzeum Varšavského povstání, POLIN: muzeum dějin polských Židů, Muzeum rodiny Ulmů v Markowě, **Detlef Weitz**, ARGE chezweitz GmbH, Židovské muzeum Berlín | **Patryk Żurawski**, PL Studio Patryk Żurawski, Muzeum Varšavy, Muzeum Piłsudského v Sulejówku | **Peter Oliver Loew**, Německý institut pro polské záležitosti, Darmstadt
Moderování: **Zofia Wóycicka, Felix Ackermann**
- 19.00 h** **Večerní občerstvení**
- 20.00 h** **Transfer autobusem do ubytování**
do ubytování Jugendherberge Ravensbrück (Straße der Nationen 3, 16798 Fürstenberg/Havel)
a Precise Resort Marina Wolfsbruch (Wolfsbruch 3, 16831 Rheinsberg-Kleinzerlang)

PAMÁTNÍK A PAMĚTNÍ MÍSTO RAVENSBRÜCK

(Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

08.15 h

Transfer autobusem

z Precise Resortu Marina Wolfsbruch, Rheinsberg, k Památníku Ravensbrück, Fürstenberg/Havel

09.00-11.00 h

Prohlídka památníku Ravensbrück

Komentovaná prohlídka I: Skupina se členy učebnicových komisí a přednášejícími

Andrea Genest, ředitelka Památníku Ravensbrück

Komentovaná prohlídka II: Skupina studentů s učiteli

Thomas Kunz, Památník Ravensbrück

11.30-13.00 h

Panelová diskuse

Památníky a zapomenutá místa nacistických zločinů.
Perspektivy vzdělávání

Andrea Genest, Ravensbrück, **Krzysztof Ruchniewicz**, Wroclawská univerzita |

Thomas Sandkühler, Humboldtova univerzita Berlín | **Iva Vachková**, Památník ticha -

Nádraží Bubny | **Jan Špringl**, Památník Terezín

Moderování: **Yvonne Kleinmann**, **Holger Thünemann**

13.00-14.15 h

Polední přestávka

14.15-16.00 h

Panelová diskuse

Překonávání překážek. Muzea v pohraničí a přeshraniční spolupráce

Agnieszka Wiercholska, Polsko-německý dům v Berlíně | **Michał Kupiec**, Štětínská

univerzita | **Michał Kępski**, Univerzita Adama Mickiewicze v Poznani | **Vasco**

Kretschmann, Německá komise pro válečné hroby (Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge), Berlín, **Jiří Neminář**, Muzeum Hlučínska

Moderování: **Alina Zajadac**, Univerzita Adama Mickiewicze v Poznani

14.15-18.00 h

Workshop pro mládež (paralelně)

Jak vyprávět o Ravensbrücku? Perspektivy mladých lidí a pro mladé lidi

Vedoucí workshopu: **Thomas Kunz**, Památník Ravensbrück

16.00-16.30 h **Přestávka na kávu**

16.30-18.00 h **Diskusní fórum**

Muzejní inscenace. Dějiny ve výstavách, muzeích, památnících a školní praxi v Česku, Německu a Polsku

Julia Schulze / **Matthias Heyl**, Vzdělávací oddělení Ravensbrück | **Małgorzata Glinka**, Centrum pro vzdělávání učitelů ve Varšavě | **Stephan Theilig**, Eberswalde, učitel a bývalý ředitel Braniborsko-pruského muzea Wustrau a muzejní pedagog Německého historického muzea | **Barbara Baarová**, Ostravská univerzita | **Karolína Kavan**, Projekt Řetízka.cz, Jáchymov

Moderováni: **Violetta Julkowska, Anna Ziębińska-Witek**

18.00-19.30 h **Diskuse**

Paměť a komemorace v literatuře

Beatou Džon-Ozimek a **Michaľ Olszewski**, autoři knihy *Ptáci krzyczą nieustannie [Ptáci neustále křičí]* a **Barbara Yelin**, autorka grafického románu *Emmie Arbel. Die Farbe der Erinnerung [Emmie Arbel. Barva paměti]*

Moderováni: **Andrea Genest, Marcin Wiatr**

Poté bude možnost prohlédnout si **výstavu fotografií Krzysztofa Ruchniewiczze**: „*Malý Essen*“. Německo-polské místo (ne)paměti.

19.30 h **Autobusový transfer do restaurace**

Templiner Hof (Unter den Linden 18, 16798 Fürstenberg/Havel)

20.00 h **Večeře**

22.00 h **Transfer autobusem**

do Jugendherberge Ravensbrück ve Fürstenbergu
do Precise Resort Marina Wolfsbruch v Rheinsbergu

PAMÁTNÍK A PAMĚTNÍ MÍSTO RAVENSBRÜCK

(Straße der Nationen, 16798 Fürstenberg/Havel)

09.00 h

Transfer autobusem

z Precise Resortu v Rheinsbergu k Památníku Ravensbrück ve Fürstenbergu

09.30-11.00 h

Panelová diskuse

Co se naučíme v památnících? Ravensbrück z pohledu mladé generace.
Prezentace výsledků práce s mládeží

Wiesława Araszkievicz, Szamotuły | **Verena Laubinger**, Göttingen | **Martin Rak**,
Gymnázium Teplice | **Barbara Raub**, Gymnázium Paula Pfinzinga v Hersbrucku a
studenti, kteří představí výsledky workshopu z předchozího dne.

Moderování: **Joanna Pick**, Gymnázium Alexandra von Humboldta v Berlíně

11.00-11.30 h

Občerstvení

11.30-13.00 h

Panelová diskuse

Muzea a politika dějin

Paweł Machcewicz, bývalý ředitel Muzea druhé světové války v Gdaňsku | **Andreas
Mix**, Dokumentační centrum Topografie teroru v Berlíně | **Volker Zimmermann**,
Collegium Carolinum, Mnichov | **Anna Kolářová**, Karlova univerzita Praha

Moderování: **Krzysztof Ruchniewicz**, **Hans-Jürgen Bömelburg**

13.15 h

Zpáteční cesta/transfer autobusem do Berlína

následuje individuální zpáteční cesta

